

Ing. Mgr. Rostislav Richter

Dodatkový protokol k ženevským úmluvám o přijetí dalšího rozeznávacího znaku

(Červený krystal)

**VOJENSKÉ
PŘÁVO**

V roce 2005 byl k ženevským úmluvám na ochranu obětí války z 12. srpna 1949 přijat Dodatkový protokol o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III). Česká republika tento dokument ratifikovala a Dodatkový protokol III se stal součástí našeho právního řádu. Cílem článku je upozornit na skutečnost, že byl přijat další, v pořadí již třetí dodatkový protokol k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949, přiblížit čtenáři formou komentáře vybraná ustanovení Protokolu III a podtrhnout význam ženevských úmluv a dodatkových protokolů k nim pro současnost. Příspěvek se opírá z větší části o článek od Jean-Francoise Quéguinera nazvaného: „Commentary on the Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Adoption of an Additional Distinctive Emblem (Protocol III)“, jež byl uveřejněn v International Review of the Red Cross No. 865 na stranách č. 175-207.

Úvod

Dne 8. prosince 2005 byl v Ženevě přijat **Dodatkový protokol k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III)**. Jménem České republiky byl Dodatkový protokol III podepsán v Bernu dne 12. dubna 2006, v platnost vstoupil na základě svého článku 11 odst. 1 dne 14. ledna 2007 a pro Českou republiku vstoupil v platnost podle odstavce 2 téhož článku dne 23. listopadu 2007.

Základ názvu Protokolu III je převzat z názvů dodatkových protokolů I a II, které byly přijaty 8. června 1977 a týkají se ochrany obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter. **Jak dodatkové protokoly I a II, tak i Protokol III není víc než dodatkový instrument a nelze jej považovat za samostatný dokument. Všechny tři dodatkové protokoly jsou formálně spojeny se čtyřmi ženevskými úmluvami ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války**, což potvrzuje také skutečnost, že se nelze stát smluvní stranou kteréhokoli dodatkového protokolu, pokud není strana (stát) smluvní stranou ženevských úmluv (nebo tak lze učinit najednou). Kromě toho, Protokol III doplňuje normy hmotného práva a mechanismy implementace ženevských úmluv, a zároveň s tím se na něj vztahuje účinek ženevských úmluv z roku 1949.

Na rozdíl od ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a dodatkových protokolů z roku 1977, sedmáct článků, které tvoří text Protokolu III, není rozděleno na kapitoly, části či oddíly. Prvních sedm článků dokumentu tvoří podstatu Protokolu III a zbývajících deset článků se vztahuje k tomu, co bývá označováno za tzv. „závěrečná ustanovení“. Ta jsou v tomto případě zpracována v souvislosti s texty ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a dodatkových protokolů k nim z roku 1977. Úvodní část Dodatkového protokolu III tvoří preambule.

Článek se bude zabývat vybranými ustanoveními preambule a prvními sedmi články Protokolu III.

Preambule

Preambule jako úvodní část mezinárodních úmluv usiluje o vyjádření základního cíle a účelu dokumentu, může rovněž obsahovat další ustanovení za účelem doplnění určitých mezer v úmluvě, zejména způsobem připomenutí základních principů, kterými se řídí jeho tvůrci.

Vysoké smluvní strany, potvrzující ustanovení ženevských úmluv z 12. srpna 1949 (zejména článků 26, 38, 42 a 44 I. ženevské úmluvy) a, kde jsou aplikovatelné, jejich dodatkových protokolů z 8. června 1977 (zejména článků 18 a 38 Dodatkového protokolu I a článku 12 Dodatkového protokolu II) týkající se používání rozeznávacích znaků. [1]

První odstavec preambule vymezuje právní rámec, do kterého je začleněn Protokol III a lze jej interpretovat v souladu s duchem a relevantními pravidly ženevských úmluv z 12. srpna 1949, a také v příslušných případech s duchem a relevantními pravidly dodatkového protokolu I a II.

Přejíce si doplnit výše uvedená ustanovení, a tím zvýšit jejich ochrannou hodnotu a univerzální povahu. [1]

I když červený kříž nebo červený půlměsíc představují univerzální symboly pomoci obětem ozbrojených konfliktů, pohrom a katastrof, v některých geografických regionech ne vždy mají takové uznání, jaké by jim mělo náležet. Kromě toho, některé státy neakceptují ani jeden z těchto znaků nebo by chtěly mít právo k současnému použití obou znaků.

Tento odstavec preambule explicitně vyjadřuje základní cíle Protokolu III a doplňuje ženevské úmluvy a první dva doplňkové protokoly, a to přijetím doplňujícího znaku, který zvýší respektování odlišného znaku a kde existující znaky mohou být nesprávně přijímány především v politickém nebo náboženském kontextu. Protokol III umožňuje národním společnostem využívat doplňující znak za účelem označení svého členství v Mezinárodním hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce.

Preambule dále zdůrazňuje, že:

- tento Protokol není na újmu uznanému právu vysokých smluvních stran nadále používat znaky, které používají v souladu se svými závazky plynoucími ze ženevských úmluv a, kde jsou aplikovatelné, z jejich dodatkových protokolů,
- rozeznávací znaky nemají mít žádný náboženský, etnický, rasový, regionální či politický význam.

Dále ustanovení preambule smluvními stranám připomíná, že:

- povinnost respektovat osoby a objekty chráněné ženevskými úmluvami a jejich dodatkovými protokoly vyplývá z jejich statusu chráněného mezinárodním právem a nezávisí na používání rozeznávacích znaků, znamení či signálů,
- článek 44 první ženevské úmluvy činí rozdíl mezi ochranným a rozeznávacím použitím znaků,

- národní společnosti provozující činnost na území jiného státu musejí zajistit, aby znaky, které při těchto činnostech hodlají používat, směly být používány v zemích, kde činnosti probíhají, a v tranzitní zemi či v tranzitních zemích.

Článek 1: Dodržování Protokolu a rozsah jeho uplatňování

1. Vysoké smluvní strany se zavazují za všech okolností dodržovat tento Protokol a zajistit jeho dodržování. [1]

Tento odstavec reprodukuje článek 1, který je společný pro všechny čtyři ženevské úmluvy, [2] a také článek 1 odstavce 1 Protokolu I. [3]

2. Tento Protokol znovu potvrzuje a doplňuje ustanovení čtyř ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a, kde jsou aplikovatelné, jejich dvou dodatkových protokolů z 8. června 1977 týkajících se rozeznávacích znaků, jmenovitě červeného kříže, červeného půlměsíce a červeného lva a slunce, a vztahuje se na tytéž situace jako zmíněná ustanovení. [1]

Odstavec 2 článku 1 ve mnohém odráží prvním odstavcem preambule. Znovu ukazuje na cíle Protokolu III – potvrdit význam ustanovení čtyř ženevských úmluv a dodatkových protokolů k nim týkajících se rozeznávacích znaků. Tento odstavec ukazuje, že Protokol III rozvíjí ostatní dokumenty a nemění při tom jejich ustanovení.

Největší význam v daném odstavci představuje vymezení rámce aplikace Protokolu III, a to způsobem odvolání se na odpovídající ustanovení ženevských úmluv a obou dodatkových protokolů. Protokol III lze aplikovat jak v situacích ozbrojených konfliktů majících mezinárodní, tak nemajících mezinárodní charakter. Je vhodné poznamenat, že ustanovení týkající se znaku, jsou částí ustanovení, která mají vstoupit v platnost již v období míru, jak je stanoveno v článku 2, společném pro všechny čtyři ženevské úmluvy. Proto také jejich aplikace nezávisí na existenci resp. vzniku ozbrojeného konfliktu.

Článek 2: Rozeznávací znaky

Pojem rozeznávací znak je založen článkem 38 první ženevské úmluvy, kde se o červeném kříži hovoří jako o „odznaku a rozeznávacím znaku zdravotnické služby armád“. [2] Článek 8, písm. 1. Protokolu I používá stejný pojem a definuje rozeznávací znak jako „zvláštní označení červeného kříže, červeného půlměsíce nebo červeného lva a slunce na bílém pozadí, pokud se používá pro účely ochrany zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků nebo zdravotnického a duchovního personálu, zařízení nebo zásilek“. [3] Přestože článek 8 limituje rámec použití pro účely Protokolu I, nic nesvědčí tomu, že Protokol III tuto formulaci pojímá jinak. Z toho vyplývá, že posuzované ustanovení se vztahuje k ochrannému významu znaků.

1. Tento Protokol uznává vedle rozeznávacích znaků ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a k týmž účelům další rozeznávací znak. Rozeznávací znaky mají rovný status. [1]

První odstavec článku 2 ustanovuje další rozeznávací znak vedle znaků již uznanými ženevskými úmluvami a explicitně říká, že další rozeznávací znak sleduje stejné cíle, jako znaky přijaté předtím.

Druhá věta tohoto odstavce znamená rozvinutí smluvního práva. Článek 38 první ženevské úmluvy stanovil určitou hierarchii mezi uznanými znaky. Znak červeného kříže byl ustanoven pravidlem, a červený půlměsíc a červený lev a slunce jako určitá výjimka. Zvláštní status, daný červenému kříži, objasňuje název kapitoly VII první ženevské úmluvy, kde pojem rozeznávací znak je uveden v jednotném čísle. V praxi se však postupem času staly tyto znaky ve svém využití rovnými. Nyní je explicitně deklarováno článkem 2 odstavce 1 Protokolu III, že rozeznávací znaky mají stejný právní status, včetně nového znaku Protokolu III. Již v názvu článku 2 Protokolu III je použito množné číslo, rozeznávací znaky (na rozdíl od již zmíněného článku 38 ženevské úmluvy resp. názvu její VII kapitoly, kde je použito jednotné číslo „Oznak a rozeznávací znak zdravotnické služby armád“). [2]

2. Tento další rozeznávací znak, tvořený červeným čtvercovým rámcem na bílém poli postaveným na hrot, je shodný s vyobrazením v příloze k tomuto Protokolu. Tento rozeznávací znak je v tomto Protokolu označován jako „znak třetího protokolu“. [1]

Odstavec 2 článku 2 oficiálně popisuje **tvár dalšího rozeznávacího znaku, označuje jej jako znak třetího protokolu** (third Protocol emblem) a odkazuje smluvní strany na jeho zobrazení v příloze Protokolu III (viz obr. 1).

Obr. 1: Rozeznávací znak (distinctive emblem)

Tento tvar je výsledkem dlouhého zkoumání, včetně testů dohlednosti znaku na volném prostranství. Mezi hlavní kritéria výběru znaku patřila jednoduchost, lehkost identifikace na vzdálenost, zejména ze vzduchu, a absence jakýchkoli náboženských, etnických, rasových, regionálních a politických asociací.

Znak neměl svoje bližší označení resp. název a byl nazýván „znakem třetího protokolu“. Souhlasný postoj pro název znaku Protokolu III byl deklarován v červnu 2006 na XXIX. mezinárodní konferenci Červeného kříže a Červeného půlměsíce v Rezoluci 1. Byl přijat název „**červený krystal**“, anglicky „red crystal“, francouzsky „cristal rouge“ a španělsky „cristal rojo“. [4]

Při využití znaku v ochranném zájmu, článek 2 vyžaduje použít přímo červený krystal bez jakéhokoli vložení jiného znaku. Uvedené lze zdůvodnit tím, že jako další rozeznávací znak byl přijat Protokolem III červený krystal, a ne jiný rozeznávací znak. Existuje i praktické zdůvodnění. Výsledky testů potvrdily, že prázdné místo uvnitř červeného krystalu je vhodnější pro jeho dobrou viditelnost na větší vzdálenost.

3. Podmínky pro užívání a respektování znaku Protokolu III se shodují s podmínkami pro rozeznávací znaky stanovenými ženevskými úmluvami a, kde jsou aplikovatelné, dodatkovými protokoly z roku 1977. [1]

Podobně jako v prvním odstavci tohoto článku i zde je upřena pozornost ke skutečnosti, že znak Protokolu III a další znaky slouží společnému cíli a že podmínky jejich užívání a respektování jsou identické.

4. Zdravotnický a duchovní personál ozbrojených sil vysokých smluvních stran může, aniž by tím byly dotčeny jejich stávající znaky, dočasně užívat jakýkoliv rozeznávací znak uvedený v odstavci 1 tohoto článku, pokud tím bude zvýšena jeho ochrana. [1]

Současná úprava vyplňuje mezeru smluvního práva, neboť nebylo zřejmé, zdali zdravotnické služby ozbrojených sil vysokých smluvních stran mohou používat jiné,

odlišné označení, než to, které zpravidla používají (např. červený půlměsíc místo červeného kříže a naopak).

Odstavec čtyři potvrzuje, že **zdravotnický a duchovní personál ozbrojených sil vysokých smluvních může použít různé označení, pokud tím bude zvýšena jeho ochrana**. Pružnost v použití různých rozeznávacích znaků opět potvrzuje status jejich rovnosti.

Článek 3: Identifikační užívání znaku Protokolu III

1. Národní společnosti těch vysokých smluvních stran, které se rozhodnou používat znak Protokolu III, mohou při užívání znaku v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy do něj pro identifikační účely vložit:

- a) *rozeznávací znak uznaný ženevskými úmluvami či kombinaci takových znaků, nebo*
- b) *jiný znak, který je efektivně používán některou vysokou smluvní stranou a byl prostřednictvím depozitáře před přijetím tohoto Protokolu předmětem sdělení ostatním vysokým smluvním stranám a Mezinárodnímu výboru Červeného kříže. Vložení bude odpovídat vyobrazení v příloze k tomuto Protokolu. [1]*

Kterákoli národní společnost může dle svého uvážení použít znak Protokolu III za účelem identifikace. Odstavec 1 článku 3 předkládá ještě dvě nové možnosti.

Za prvé lze využít doplňující znak s tím, že je do něj vložen jeden z existujících uznaných znaků z roku 1949 nebo jejich spojení. Takové vložení znaků je upraveno odstavcem 1 písmeno a) a není podmíněno žádnými podmínkami. I když se nejedná o vyčerpávající varianty, tak lze uvést varianty vložení znaků do červeného krystalu (nejsou znázorněny varianty vložení znaků červeného lva a slunce). Tyto varianty jsou znázorněny na obrázku č. 2.

Obr. 2: Vložení znaků červeného kříže a červeného půlměsíce [5]

Dále odstavec 2 článku 3 stanovuje konkrétní místo jinému znaku, který může být vložen do znaku Protokolu III (uvedeno v příloze) při podmínce, že jsou naplněna současně dvě kritéria. První spočívá v tom, že období požívání jiného znaku vysokou smluvní stranou, jako svého regulérního znaku musí být dostatečně dlouhé, aby se znak stal známým jako znak společenství. V tom je podstata formulace, „znak, který je efektivně používán“.

Za druhé, formální kritérium vyžaduje, aby byl oznámen vkládaný znak vysokým smluvním stranám a Mezinárodnímu výboru Červeného kříže prostřednictvím depozitáře před přijetím Protokolu III.

Obr. 3: Vložení znaku červeného Davidova štítu [6]

Jediný znak, který splnil obě uvedená kritéria, byl červený Davidův štít, který je používán izraelským národním společenstvím od 30. let dvacátého století (společnost Magen David Adom). O tomto znaku byly výhradou, kterou uvedl Izrael při ratifikaci ženevských úmluv v roce 1951, spraveny prostřednictvím depozitáře vysoké smluvní strany a Mezinárodní červený kříž. Z uvedeného vyplývá, že červený Davidův štít je jediným jiným znakem, který odpovídá kritériím pro vložení do červeného krystalu (obr. 3).

2. Národní společnost, která se v souladu s odstavcem 1 tohoto článku rozhodne vložit do znaku Protokolu III jiný znak, může v souladu s vnitrostátními právními předpisy používat název tohoto znaku a tento znak na svém státním území. [1]

Když za určitých podmínek národní společnost přijme rozhodnutí vložit do červeného krystalu např. jeden znak dle odstavce 1 článku 3, má právo dle tohoto odstavce používat pouze název vloženého jiného znaku a samotný jiný znak, aniž by byl vložen do červeného krystalu. Např. když národní společnost se rozhodla vložit červený kříž a červený půlměsíc do znaku Protokolu III, tak může za určitých podmínek použít oba tyto znaky současně (vedle sebe) aniž by byla povinná je vložit do červeného krystalu.

Formulace odstavce 2 článku 3 rozděluje pojmenování znaků a možnost jejich použití pouze na svém státním území. V důsledku toho, nelze nic namítat vůči rozhodnutí národní společnosti o využití názvů znaků, uvedených v článku 3 odstavci 1 písm. a) a b), a to jak na území vlastního státu, tak mimo něj. V praxi to znamená, že červený kříž, červený půlměsíc, červený lev a slunce, znaky uznané ženevskými úmluvami, se mohou, tak jako dříve, používat na cizím území, když si národní společnost zvolí jeden z nich jako svůj znak. Na druhou stranu, jestli národní společnost se rozhodla vložit jeden nebo kombinaci znaků nebo další znak (dle písm. b) odst. 1 článku 3 do znaku Protokolu III, tak je účinnost znaku za hranicemi vlastního státu jen v případě, když je tento znak vložen do znaku Protokolu III. [5]

3. Národní společnosti mohou v souladu s vnitrostátními právními předpisy za výjimečných okolností a k usnadnění své činnosti dočasně užívat rozeznávací znak uvedený v článku 2 tohoto Protokolu. [1]

Tento odstavec v určitém smyslu doplňuje článek 2 odstavce 4 ve smyslu ochranného využití. **Dovoluje se tak národní společnosti za účelem označení dočasně používat znak Protokolu III, nezávisle od toho, jaký znak byl národní společností přijat.** Je vhodné poznamenat, že toto ustanovení umožňuje národním společností právo použít pouze červený krystal, zatímco článek 2 odstavce 4 poskytuje pro státy širší možnost uchýlit se k jednomu ze znaků uznanému ženevskými úmluvami, mimo toho, který je tradičně využíván zdravotnickým a duchovním personálem ozbrojených sil vysokých smluvních stran.

Další rozdíl od článku 2 odstavce 4 spočívá v tom, že článek 3 odstavce 3 stanovuje poměrně striktní podmínky pro volbu určitého řešení. Za prvé, použití červeného krystalu musí být v souladu s vnitrostátním právem. Dále, že lze použít tuto variantu jen za výjimečných okolností, a také že národní společnost může použít červený krystal jen dočasně a pak se musí vrátit k používání svého tradičního znaku.

4. Tento článek nemá vliv na právní status rozeznávacích znaků uznaných ženevskými úmluvami a tímto Protokolem ani na právní status jakéhokoliv konkrétního znaku vloženého pro identifikační účely v souladu s odstavcem 1 tohoto článku.

Uvedená klauzule chrání právní status znaků přijatých ženevskými úmluvami a Protokolem III. Je explicitně řečeno, že ustanoveními tohoto článku není dotčen status výše uvedených rozeznávacích znaků. [1]

Článek 4: Mezinárodní výbor Červeného kříže a Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Mezinárodní výbor Červeného kříže a Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce a jejich řádně pověřený personál mohou za výjimečných okolností a k usnadnění své činnosti užívat rozeznávací znak uvedený v článku 2 tohoto Protokolu. [1]

Článek 44 první ženevské úmluvy poskytuje právo Mezinárodní organizaci Červeného kříže a jeho řádně zmocněnému personálu užívat znaku červeného kříže na bílém poli v každé době. **Článek 4 Protokolu III však umožňuje užívat dotčeným subjektům rozeznávací znak uvedený v článku 2 Protokolu III, a to za výjimečných okolností a k usnadnění své činnosti.** Obě tyto základní podmínky musí být naplněny. Je vhodné učinit poznámku, že je třeba mít v patnosti poslední odstavec preambule Protokolu III, kde je konstatováno odhodlání Mezinárodního výboru Červeného kříže, Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce a Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce zachovat si své stávající názvy a znaky.

Článek 5: Mise pod záštitou Organizace spojených národů

Zdravotnický a duchovní personál účastníci se operací pod záštitou Organizace spojených národů může, se souhlasem účastnících se států, užít jednoho z rozeznávacích znaků zmíněných v člancích 1 a 2. [1]

Organizace spojených národů není formálně účastníkem ženevských úmluv, a tudíž nemá právo používat znaky uznané ženevskými úmluvami a dodatkovými protokoly k nim. **Pokud OSN působí prostřednictvím ozbrojených sil svých členských států, tak zdravotnický a duchovní personál těchto ozbrojených sil má právo používat rozlišovací znaky, a také má za povinnost je respektovat.** Ozbrojené síly působící pod záštitou OSN mohou použít svůj tradiční znak, pro někoho to bude červený kříž pro jiného např. červený půlměsíc.

Článek 6: Předcházení a postih zneužití

1. Ustanovení ženevských úmluv a, kde jsou aplikovatelné, dodatkových protokolů z roku 1977 upravující předcházení a postih zneužití rozeznávacích znaků se uplatňují rovněž ve vztahu ke znaku Protokolu III. Vysoké smluvní strany zejména učiní nezbytná opatření, aby v každé době byla předcházena, a postihována jakákoliv zneužití rozeznávacích znaků zmíněných v člancích 1 a 2 a jejich názvů, včetně proradného užívání a užívání jakéhokoliv znaku či názvu je napodobujícího. [1]

Tento odstavec vyjadřuje potřebu zabezpečit shodnost režimu upravujícího použití červeného krystalu s režimem použití existujících znaků, a proto přenáší na znak

Protokolu III ustanovení upravující předcházení a postih zneužití rozeznávacích znaků, které jsou obsaženy v ženevských úmluvách a dodatkových protokolů k nim, a to konkrétně v člancích 49, 53 a 54 první ženevské úmluvy, článku 50 druhé ženevské úmluvy a v člancích 18 a 85 Dodatkového protokolu I. V tomto kontextu mají vysoké smluvní strany přijmout potřebná zákonodárná opatření upravující předcházení a postih zneužití rozeznávacích znaků.

2. Bez ohledu na odstavec 1 tohoto článku mohou vysoké smluvní strany povolit dosavadním uživatelům znaku Protokolu III či jakéhokoliv znaku tento znak napodobujícího jeho další užívání, pokud toto užívání nemůže za ozbrojeného konfliktu vzbudit domněnku, že má za účel poskytnout ochranu ve smyslu ženevských úmluv nebo, kde jsou aplikovatelné, dodatkových protokolů z roku 1977, a pokud práva k takovému užívání byla získána před přijetím tohoto Protokolu. [1]

Tento odstavec článku 2 se dotýká citlivého problému, a to možnosti vyslovení, vysokými smluvními stranami, dočasného zákazu použití červeného krystalu subjektům, kteří získali právo k jeho použití před přijetím Protokolu III. Tímto odstavcem byla založena úprava, která je určitou analogií úpravy odstavce 4 článku 53 první ženevské úmluvy vztahující se k červenému půlměsíci, červenému lvu a slunci. Je vhodné uvést, že tento odstavec hovoří o nezadatelném právu předchozích možných uživatelů znaku Protokolu III, bez toho, aby bylo uvedeno, kdo toto právo v minulosti získal.

Článek 7: Šíření

Vysoké smluvní strany se zavazují, že budou v době míru, jakož i v době ozbrojeného konfliktu, šířit ve svých zemích tento Protokol v co největší míře, a zejména že zahrnou jeho studium do programů vojenské přípravy a budou podporovat jeho studium civilním obyvatelstvem tak, aby se s tímto dokumentem seznámily ozbrojené síly i civilní obyvatelstvo. [1]

Článek 7 Protokolu III, i když s některými odlišnostmi, přebírá formulaci článku 83 Dodatkového protokolu I (šíření ženevských úmluv a Protokolu I). Povinnost šířit informace o ustanoveních Protokolu III je považováno jako nezbytné opatření v rámci rozšiřování informací o ženevských úmluvách a dodatkových protokolů k nim. Jde o významný faktor, který přispívá k jejich respektování, a také k dodržování konkrétních ustanovení.

Povinnost vysokých smluvních stran šířit normy Protokolu III determinuje vytyčený cíl, a to **zabezpečit uznání červeného krystalu jako ochranného znaku v době ozbrojeného konfliktu na stejné úrovni jako znaku červeného kříže či červeného půlměsíce.**

Protokol III stanovuje, že činnost spojená s šířením informovanosti se má uskutečňovat již v době míru, a také v době ozbrojeného konfliktu tak, aby se s tímto dokumentem seznámily ozbrojené síly i civilní obyvatelstvo.

Závěr

Znaky uznané ženevskými konvencemi mohou být využity ve dvou základních významech. Za prvé znak může představovat **vizuální symbol ochrany**. V souladu s mezinárodním humanitárním právem jde např. o ochranu objektů a personálu vojenské zdravotnické služby, zdravotnického personálu a objektů národních společností

Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Za druhé znak představuje příslušnost osob a objektů k Mezinárodnímu hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Tento druhý význam se označuje jako **rozeznávací**.

Vznik dalšího rozeznávacího znaku, červeného krystalu, byl vyvolán nutností zabezpečit ochranu v těch případech, kdy znaky červeného kříže a červeného půlměsíce nejsou vnímány jako neutrální, a také řeší problém zemí, které již mnoho let používají jiný znak. Příkladem může být již zmíněný znak červený Davidův štít. Některé národní společnosti, např. Eritrea (převažujícími vyznáními jsou křesťanství a islám, každé z nich vyznává asi 50 % obyvatel), chtěly používat dva znaky, tj. znak červeného kříže i červeného půlměsíce. [7]

Normy humanitárního práva při mezinárodních ozbrojených konfliktech mají širokou podporu, ale je považováno, že jsou málo efektivní. K tomuto závěru dospěl výzkum u obyvatelstva v osmi zemích, které bylo postiženo ozbrojeným konfliktem a násilím. Výzkum se uskutečnil v Afghánistánu, Kongu, Haiti, Gruzii, Kolumbii, Libanonu, Libérii a na Filipínách. Z některých výsledků výzkumu:

- drtivá většina respondentů, 97 %, má za to, že při vedení bojových činností je nutno přísně rozlišovat mezi komбаты a civilním obyvatelstvem a 75 % má za to, že činnost komбаты při bojových činnostech musí mít stanovené hranice,
- 90 % se vyjádřilo proti taktice oslabení protivníka prostřednictvím strádání civilního obyvatelstva z nedostatku vody, jídla a léků,
- **v průměru 42 % dotázaných potvrdilo, že již slyšeli o ženevských úmluvách** a z nich v průměru 56 % je považuje za efektivní při omezení strádání civilního obyvatelstva v době bojových činností, nejvíce v Libérii 85 %, nejméně v Kolumbii 47 %. [8]

Výzkum potvrdil, že ideje, které byly položeny do základů ženevských úmluv a mezinárodního humanitárního práva, se setkávají s velkou podporou mezi obyvatelstvem zemí postižených válkou. Příznačný se jeví ten fakt, že lidé, kteří prošli útrapami války, pokračují věřit o nezbytnosti stanovení určitých ohraničení pro vedení vojenských činností. [8]

Existující množství znaků resp. neexistence jednoho společného znaku svědčí o rozdílech a nemožnosti překonat některé protichůdné názory a povznést se nad náboženskými a kulturními rozdíly. V těchto podmínkách bylo v rámci celkového řešení problému nutné přijmout další rozeznávací znak, který neobsahuje nějaké náboženské, politické nebo významy. Přijetí dalšího rozeznávacího znaku dalo alternativu těm, kteří nemohou použít svůj tradiční znak. Tento přístup uspokojil i ty, kteří měli kategorické námitky vůči používání červeného kříže a červeného půlměsíce, neboť nyní mohou použít jako svůj znak červený krystal, a zároveň byly uchráněny historické znaky. Lze předpokládat, že přijetím dalšího rozeznávacího znaku, tj. červeného krystalu, se ukončily další požadavky pro zavedení dalšího nového znaku.

Poznámky k textu a literatura:

- [1] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatkového protokolu k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III). *Sbírka mezinárodních smluv*, Česká republika, částka 47 (č. 85/2007). Rozeslána 23. listopadu 2007, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2007/sb047-07m.pdf>.

- [2] Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 15. 12. 1954 o ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války. Uveřejněno ve *Sbírce zákonů Republiky československé*, částka 40 ze dne 31. 12. 1954, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1954/sb40-54.pdf>.
- [3] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o vázanosti České a Slovenské Federativní Republiky dodatkovými protokoly I a II k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977. Uveřejněno ve *Sbírce zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, částka 35, rozesláno dne 23. 5. 1991, dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb035-91.pdf>.
- [4] *29th International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, 20 to 21 June 2006. Resolution 1.* [cit. 15. 12. 2009]. Přístup z <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/international-conference-resolution-220606?opendocument>.
- [5] QUÉGUINER, Jean-Francois. *Commentary on the Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Adoption of an Additional Distinctive Emblem (Protocol III)*. [cit. 15. 12. 2009]. Přístup z <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/review-865-p175>.
- [6] **Magen David Adom** (MDA) doslova „červený Davidův štít“, také „červená Davidova hvězda“, je izraelskou národní společností Mezinárodním červeného kříže. Mezinárodní červený kříž (MČK) a Červený půlměsíc odmítaly uznat Magen David Adom kvůli symbolu Davidovy hvězdy. Proto MČK schválil jako třetí oficiální symbol nábožensky neutrální červený krystal (7. prosince 2006). Byl přijat poměrem hlasů 98 pro a 27 proti při 10 absencích. Proti přijetí symbolu červeného krystalu hlasovaly zejména arabské státy. Odkazy na internetu na adresách: http://cs.wikipedia.org/wiki/Magen_David_Adom, http://www.cck-cr.cz/docs/mvck_tz/mvck_bulletin_liban_11.pdf, <http://symboly.xrs.cz/hexagram/ap>.
- [7] *About the adoption of an additional emblem: questions and answers.* [cit. 10. 1. 2010]. Přístup z <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/emblem-questions-answers> 281005.
- [8] *ICRC poll shows rules of armed conflict enjoy broad support but are considered to have limited impact.* [cit. 15. 12. 2009]. Přístup z <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/research-interview-100809?opendocument>.

Zkratky a vysvětlivky k textu:

ženevské úmluvy	Jde o neoficiální označení čtyř tzv. ženevských úmluv na ochranu obětí války sjednaných na diplomatické konferenci v Ženevě dne 12. srpna 1949.
první ženevská úmluva	„Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949“ (oficiální název)
druhá ženevská úmluva	„Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři ze dne 12. srpna 1949“ (oficiální název)
třetí ženevská úmluva	„Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci ze dne 12. srpna 1949“ (oficiální název)
čtvrtá ženevská úmluva	„Ženevská úmluva ze dne 12. srpna 1949 o ochraně civilních osob za války ze dne 12. srpna 1949“ (oficiální název)
Dodatkový protokol I (Protokol I)	„Dodatkový protokol k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů ze dne 8. června 1977“ (oficiální název)
Dodatkový protokol II (Protokol II)	„Dodatkový protokol k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter ze dne 8. června 1977“ (oficiální název)
Dodatkový protokol III (Protokol III)	„Dodatkový protokol k ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku ze dne 8. prosince 2005“ (oficiální název)
červený krystal	další rozeznávací znak, označován jako „znak třetího protokolu“, „znak Protokolu III“
národní společnost	Poté co je národní společnost uznána vládou své země a Mezinárodním výborem Červeného kříže, stává se součástí Hnutí červeného kříže a červeného půlměsíce a může požádat o členství v Mezinárodní federaci červeného kříže a červeného půlměsíce. Národní společnosti poskytují pomoc postiženému civilnímu obyvatelstvu a podporují vojenskou zdravotní službu.